

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/65/2020
Identifikačné číslo spisu:	7504899597
Dátum vydania rozhodnutia:	21.01.2021
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2021:7504899597.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu neb. L. D., narodeného X. Z. XXXX, zomrelého X. A. XXXX, naposledy bývajúceho v T. P. XXX, proti žalovanej Slovenskej kancelárii poisťovateľov, so sídlom v Bratislave, Bajkalská 19B, IČO: 36 062 235, o náhradu škody na zdraví, vedenom na Okresnom súde Košice-okolie pod sp. zn. 16 C 96/2004, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 8. októbra 2019 sp. zn. 5 Co 172/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 8. októbra 2019 sp. zn. 5 Co 172/2019 z r u š u j e a konanie z a s t a v u j e.

Žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov konania.

Štát nemá nárok na náhradu trov konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice-okolie v poradí druhým rozsudkom z 13. decembra 2018 č. k. 16 C 96/2004-618 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi (i) sumu 7 966,54 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 10 % ročne od 14. mája 2004 do zaplatenia z titulu náhrady škody na zdraví (týkajúcej sa základného bodového ohodnotenia náhrady za bolesť a náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia) a žalobu v časti o zaplatenie úroku z omeškania z tejto sumy v prevyšujúcej časti, t. j. za obdobie od 12. februára 2004 do 13. mája 2004, zamietol, (ii) sumu 37 791,27 eur z titulu mimoriadneho zvýšenia náhrady za bolesť, a (iii) sumu 67 317,27 eur z titulu mimoriadneho zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia (výroky I. - IV.), žalobu vo zvyšnej časti zamietol (výrok V.), konanie v časti o zaplatenie sumy 58 952,24 eur zastavil (výrok VI.) a rozhodol, že žalobca má nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % a štát má proti žalovanej nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (výroky VII. a VIII.).

2. Krajský súd v Košiciach na odvolanie žalobcu a žalovanej rozsudkom z 8. októbra 2019 sp. zn. 5 Co 172/2019 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie
i/ vo vyhovujúcom výroku o zaplatení náhrady škody na zdraví čo do rozsahu 4 794,86 eur s

príslušenstvom potvrdil a vo zvyšnej časti zmenil tak, že žalobu v tejto časti zamietol, a v zamietajúcom výroku týkajúcom sa zvyšnej časti úroku z omeškania z tejto náhrady potvrdil,
ii/ vo výroku o zaplatení mimoriadneho zvýšenia náhrady za bolesť čo do rozsahu 22 674,90 eur potvrdil a vo zvyšnej časti zmenil tak, že žalobu v tejto časti zamietol,
iii/ vo výroku o zaplatení mimoriadneho zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia čo do rozsahu 40 390,32 eur potvrdil a vo zvyšnej časti zmenil tak, že žalobu v tejto časti zamietol,
iv/ vo výroku zamietajúcom žalobu vo zvyšnej časti potvrdil,
v/ vo výroku o nároku na náhradu trov konania štátu potvrdil,
a napokon rozhodol, že žalobcovi priznáva náhradu trov konania v plnom rozsahu.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie, ktorého prípustnosť a opodstatnenosť vyvodzovala z § 420 písm. b/ Civilného sporového poriadku (ďalej len „C.s.p.“). Namietala, že žalobca zomrel ešte pred vydaním rozsudku odvolacieho súdu a teda odvolací súd konal so stranou, ktorá v čase jeho rozhodnutia nemala procesnú subjektivitu. Navyše, predmetom konania bol nárok obmedzený len na osobu žalobcu, ktorý neprechádza na dedičov, a preto odvolací súd mal správne konanie zastaviť. Navrhla, aby dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. K dovolaniu žalovanej sa vyjadrili dedičia žalobcu M. D. a G. D., ktorí uviedli, že uplatnený nárok na bolestné a náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia síce smrťou veriteľa zaniká, avšak nezaniká nárok na náhradu trov konania, ktoré v konaní vznikli a ktoré považujú za príslušenstvo uplatnenej pohľadávky - za náklady spojené s uplatnením pohľadávky v zmysle § 121 ods. 3 Občianskeho zákonníka. Tento nárok už nemá osobný charakter a smrťou prechádza na právnych nástupcov žalobcu a preto navrhli, aby súd s nimi ako dedičmi žalobcu ďalej pokračoval v konaní o tejto časti.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), za ktorú koná jej zamestnanec s vysokoškolským právnickým vzdelaním druhého stupňa (§ 429 ods. 2 písm. b/ C.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 C.s.p.) skúmal, či sú splnené procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je nielen procesne prípustné (§ 420 písm. b/ C.s.p.), ale aj dôvodné (§ 431 ods. 1 C.s.p.).

6. Podľa § 420 písm. b/ C.s.p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu.

7. Podľa § 61 C.s.p. má procesnú subjektivitu ten, kto má spôsobilosť na práva a povinnosti; inak len ten, komu ju zákon priznáva. Hmotnoprávna spôsobilosť mať práva a povinnosti vzniká u fyzických osôb narodením (prípadne počatím, ak sa dieťa narodí živé) a zaniká smrťou fyzickej osoby, prípadne jej vyhlásením za mŕtvu (porov. § 7 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka).

8. Z obsahu spisu v prejednávanej veci vyplýva, že žalobca zomrel 6. júna 2019, čiže predtým, než odvolací súd vydal dovolaním napadnutý rozsudok, t. j. 8. októbra 2019. Odvolací súd vo veci tak rozhodol napriek tomu, že žalobca smrťou stratil procesnú subjektivitu, čím konanie zaťažil procesnou vadou zmätočnosti v zmysle § 420 písm. b/ C.s.p. Existencia tejto vady zakladá nielen prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia, ale zároveň je dôvodom, so zreteľom na ktorý dovolací súd musí dovolaním napadnuté rozhodnutie zrušiť (§ 431 ods. 1 C.s.p.).

9. So zreteľom na uvedené dovolací súd uzatvára, že dovolanie žalovanej je nielen procesne prípustné (§ 420 písm. b/ C.s.p.), ale aj dôvodné (§ 431 ods. 1 C.s.p.), a preto napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 C.s.p.).

10. Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu

alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 C.s.p.).

11.1. Podľa § 63 ods. 1 a 2 C.s.p. ak strana zomrie počas konania skôr, ako sa konanie právoplatne skončí, súd posúdi podľa povahy sporu, či má konanie zastaviť, alebo či v ňom môže pokračovať. V konaní súd pokračuje najmä vtedy, ak ide o majetkový spor. Súd rozhodne, že v konaní pokračuje s dedičmi strany, prípadne s tými, na ktorých podľa výsledku dedičského konania prešlo právo alebo povinnosť, o ktorú v konaní ide, a to len čo sa skončí konanie o dedičstve.

11.2. Podľa § 66 C.s.p. ak strata procesnej subjektivity nastane až po vyhlásení rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, postupuje súd podľa § 63 a 64; vyhláseným rozhodnutím zostáva súd viazaný.

11.3. Podľa § 579 ods. 2 Občianskeho zákonníka smrťou veriteľa právo zanikne, ak bolo plnenie obmedzené len na jeho osobu; zanikne aj právo na bolestné a na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia.

12. Prejednávaná vec je majetkovým sporom, ktorého predmetom je nárok na náhradu škody na zdraví podľa § 444 Občianskeho zákonníka, pozostávajúci z nároku na zaplatenie náhrady za bolesť (bolestného), náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia a mimoriadneho zvýšenia týchto náhrad. Všetky tieto žalobou uplatnené plnenia sú však obmedzené len na osobu veriteľa (žalobcu), smrťou ktorého neprechádzajú na jeho dedičov, ale podľa § 579 ods. 2 Občianskeho zákonníka zanikajú, a preto povaha prejednávaného sporu neumožňuje v konaní pokračovať, ale je potrebné ho zastaviť. Z tohto dôvodu dovolací súd, ktorý napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušuje, v súlade s § 450 C.s.p. rozhodol, že konanie zároveň zastavuje.

13.1. O nároku na náhradu trov celého konania, keďže konanie sa vydaním tohto rozhodnutia končí, dovolací súd rozhodol v zmysle § 453 ods. 1 C.s.p. v spojení s § 262 ods. 1 C.s.p. tak, že podľa zásady procesnej zodpovednosti za zavinenie zastavenia konania (§ 256 ods. 1 a contrario C.s.p.) žiadnej zo strán nárok na ich náhradu nepriznal, pretože žiadnej zo strán nemožno zavinenie zastavenia konania z procesného hľadiska pričítať, keďže k nemu došlo v dôsledku objektívnej právnej skutočnosti (právnej udalosti) - smrti žalobcu.

13.2. Napokon, rozhodnutie o náhrade trov konania (resp. o nároku na ich náhradu) je jedným z aspektov usporiadania vzájomného procesnoprávneho vzťahu medzi žalobcom a žalovanou, a keďže jeden z účastníkov tohto vzťahu zanikol, z logiky veci žiadne iné možné rozhodnutie, ako vysloviť, že žiaden z nich nemá na ich náhradu nárok, neprichádza do úvahy, pretože v opačnom prípade by chýbal buď subjekt, ktorý by mal povinnosť toto plnenie poskytnúť, alebo subjekt, ktorý by bol oprávnený toto plnenie prijať (subjekt, komu by malo byť toto plnenie poskytnuté).

14.1. V nadväznosti na argumentáciu právnych nástupcov (dedičov) nebohého žalobcu o pokračovaní v konaní v časti o nároku na náhradu trov konania dovolací súd poznamenáva, že náhradu trov konania nemožno stotožňovať s príslušenstvom pohľadávky - s nákladmi spojenými s jej uplatnením v zmysle § 121 ods. 3 Občianskeho zákonníka, pretože nárok na náhradu trov konania vzniká až nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia, ktorým bol priznaný, keďže jeho prisúdenie je závislé až od konečného výsledku konania, na rozdiel od nákladov spojených s uplatnením pohľadávky ako jej príslušenstvom, ktoré musia byť riadne žalobcom uplatnené už v žalobe (príp. jej zmene), a tak riadne byť vymedzené ako predmet konania, o ktorom má súd rozhodnúť (§ 216 ods. 1 C.s.p.). Pokiaľ v prejednávanej veci rozhodnutie, ktorým bola náhrada trov konania priznaná, nenadobudlo právoplatnosť, znamená to, že na jeho základe nárok na náhradu trov ani povinnosť ju zaplatiť nevznikli a že toto rozhodnutie nemôže byť smerodajné pre „konečné“ rozhodnutie o nároku či výške náhrady trov v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí (zastavuje), a to ani prejudiciálne, ako mylne tvrdia dedičia žalobcu.

14.2. Nárok na náhradu trov konania je esenciálne spätý so základom konania, t. j. s konaním o predmete sporu, a je priamo naviazaný na výsledky tohto konania, preto z povahy veci nemôže po rozhodnutí o predmete sporu zostať osamotený a tvoriť samostatnú (autonómnu) časť konania nezávislú od jeho základu, o ktorej by bolo možné ďalej v konaní pokračovať. To znamená, že ak súd konanie zastavuje, s rozhodnutím o zastavení konania je spojené aj rozhodnutie o trovách konania, a to podľa zásady procesnej zodpovednosti za zavinenie zastavenia konania; dovtedy vzniknuté trovy v súdnom konaní nie je možné považovať (pretransformovať) za príslušenstvo pohľadávky, resp. náklady spojené

s jej uplatnením, a samostatne viesť o nich ďalšie konanie.

14.3. Argumentácia rozhodnutím najvyššieho súdu sp. zn. 3 ECdo 278/2013 (publikovaným v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 2/2015), resp. v ňom prijatými závermi, nie je na daný prípad aplikovateľná, lebo nedopadá na skutkový, právny ani procesný stav prejednávanej veci, pretože uvedené rozhodnutie bolo vydané už počas exekučného konania a týka sa pokračovania exekúcie už právoplatne prisúdenej náhrady trov konania. Z tohto rozhodnutia síce vyplýva, že trovy súdneho konania možno považovať za príslušenstvo pohľadávky (t. j. za náklady spojené s jej uplatnením), avšak jedine za podmienky, že ich náhrada bola rozhodnutím súdu poškodenému právoplatne priznaná (prisúdená): „Za náklady spojené s uplatnením pohľadávky sa v súdnej praxi (viď obdobne R 12/1991) a tiež právnej teórii (viď Jaromír Svoboda a kol.: Občiansky zákonník. Komentár a súvisiace predpisy. Eurounion, 2005, str. 172) považujú aj trovy súdneho konania, pokiaľ boli priznané rozhodnutím súdu. (...) Smrťou poškodeného zaniká jeho právo na bolestné a na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia v rozsahu, v ktorom nebolo za života poškodeného uspokojené, nezaniká ale právo na zaplatenie sumy prisúdenej poškodenému ako náhrada trov konania, v ktorom sa domohol náhrady za vytrpenú bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia.“ V danej veci ale nárok na náhradu trov konania žalobcovi právoplatne priznaný nebol a o trovách konania sa finálne rozhodlo až týmto uznesením, a to tak, že žiadna zo strán nárok na ich náhradu nemá, preto argumentácia dedičov žalobcu o pokračovaní v konaní nie je dôvodná.

15.1. V predmetnom konaní vznikli trovy konania tiež štátu, preto bolo potrebné rozhodnúť aj o jeho práve na ich náhradu (§ 453 ods. 1 C.s.p. v spojení s § 262 ods. 1 C.s.p.). Súčasná procesná úprava obsiahnutá v Civilnom sporovom poriadku neobsahuje analogické ustanovenia o náhrade trov konania štátu, ako tomu bolo za predošlej procesnej úpravy podľa Občianskeho súdneho poriadku, v zmysle ktorej štát mal podľa výsledkov konania proti účastníkom (pokiaľ u nich neboli splnené predpoklady pre oslobodenie od platenia súdnych poplatkov) právo na náhradu trov konania, ktoré platil (§ 148 ods. 1 O.s.p.) a o ktorých súd rozhodoval aj bez návrhu (§ 151 ods. 6 O.s.p.). Absencia takejto procesnej normy avšak nespôsobuje, že by nárok štátu na náhradu trov konania zanikol, ale práve naopak, štátu aj napriek tomu náhrada trov, ktoré skutočne vynaložil v súlade s v danom čase platnou procesnou normou (podľa ktorej mu nárok na ich náhradu vznikol ex lege), patrí a súd je povinný o nej aj bez návrhu rozhodnúť. Aplikáciou základného princípu uvedeného v čl. 4 ods. 2 C.s.p. s použitím § 253 ods. 1 C.s.p. v spojení s § 255 ods. 1 C.s.p. (resp. § 256 ods. 1 C.s.p.) a § 470 ods. 2 C.s.p. je možné štátu náhradu trov konania voči neúspešnej strane sporu (resp. strane, ktorá z procesného hľadiska zaviniла zastavenie konania) priznať aj za právnej úpravy Civilného sporového poriadku (porov. R 75/2018).

15.2. V tejto súvislosti je však potrebné ešte zdôrazniť, že účastníkovi (strane), u ktorého nie sú predpoklady pre oslobodenie od súdnych poplatkov, možno uložiť povinnosť nahradiť trovy konania štátu (§ 148 ods. 1 O.s.p.), len ak v konaní nemal vo veci úspech alebo mal úspech len čiastočný. Súd nemôže zaviazat' celkom úspešného účastníka (stranu) sporu zaplatiť štátu (ani sčasti) náhradu trov konania, ktoré štát platil (R 43/2014). Uvedené je potrebné per analogiam aplikovať aj na situáciu, ak sa konanie skončilo jeho zastavením.

15.3. V prejednávanej veci sa konanie neskončilo vydaním meritórneho rozhodnutia, ale bolo pre neodstrániteľnú prekážku postupu konania (procesnej podmienky) v podobe nedostatku procesnej subjektivity jednej zo strán zastavené, preto sa v danom prípade pri rozhodnutí o trovách štátu s ohľadom na výsledky konania namiesto zásady úspechu v konaní analogicky uplatní zásada procesnej zodpovednosti za zavinenie zastavenia konania a keďže toto zavinenie - ako už bolo uvedené (porov. bod 13.1. tohto rozhodnutia) - nemožno žiadnej zo strán pričítať, nemožno žiadnu zo strán ani sčasti zaviazat' na zaplatenie náhrady trov štátu. Z tohto dôvodu dovolací súd rozhodol, že štátu nárok na náhradu vynaložených trov konania nepriznáva.

16. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.